

Tajemnica zawodowa lekarza – wybrane zagadnienia prawne

Uwagi wprowadzające

W polskim systemie prawnym nie zamieszczono definicji legalnej tajemnicy zawodowej, a także tajemnicy lekarskiej. Potocznie przyjmuje się, że lekarz musi przestrzegać tajemnicy lekarskiej, a więc bez upoważnienia nie wolno mu wyjawiać osobom trzecim powierzonych przy wykonywaniu zawodu tajemnic¹. Zdefiniowania tajemnicy zawodowej podjęli się przedstawiciele doktryny. Barbara Kunicka-Michalska wyróżnia tajemnicę absolutną i tajemnicę relatywną. Tajemnicą absolutną objęte są fakty, które nikomu nie są znane, albowiem nie zostały jeszcze odkryte. Natomiast tajemnica relatywna dotyczy faktów poznanych, które mogą zostać ujawnione innym osobom, a więc zasługują na ochronę, w tym także ochronę prawną. Ujawnienie informacji stanowiących tajemnicę uprawnionym osobom nie powoduje, że nie będą one uznawane za sekret². Wobec tego uznać należy, że tajemnica lekarska stanowi tajemnicę relatywną. Informacje objęte tajemnicą lekarską są znane ograniczonemu gronu osób, jednakże ze względu na ich istotne znaczenie powinny podlegać ochronie³. Sąd Najwyższy uznał, że „tajemnicą jest wiadomość nieznaną ogółowi lub osobom, które ze względu na swój zawód są zainteresowane posiadaniem takiej wiadomości. Tajemnica przestaje nią być, jeżeli każdy konkurent może się o niej dowiedzieć drogą zwykłą i dozwoloną [...]”. Jednak tajemnica nie traci swego charakteru przez to, że wie o niej pewne ograniczone koło osób, zobowiązanych do dyskrecji w tej sprawie, lub osoby, które przedsiębiorca wtajemnicza w proponowanym im interesie, zastrzegając sobie wyraźnie lub w sposób dorozumiany dochowanie tajemnicy na wypadek niedojścia interesu do skutku itd.⁴ Barbara Kunicka-Michalska wskazuje, że przez pojęcie tajemnicy zawodowej należy rozumieć wiadomość znaną jedynie poszczególnym jednostkom lub grupom, nieprzeznaczoną do udostępniania osobom postronnym. Poznaną w związku z wykonywaniem zawodu⁵.

¹ *Encyklopedia powszechna*, Warszawa 1996, s. 31.

² B. Kunicka-Michalska, *Ochrona tajemnicy zawodowej w polskim prawie karnym*, Warszawa 1972, s. 6-7.

³ R. Kubiak, *Tajemnica medyczna*, Warszawa 2015, przedmowa.

⁴ Wyrok SN z 22 kwietnia 1938 r., III K 2496/37, OSN 1938, Nr 11, poz. 278.

⁵ B. Kunicka-Michalska, *Ochrona tajemnicy zawodowej...*, s. 5-7.

W prawie polskim kwestie związane z tajemnicą lekarską regulują w szczególności następujące akty normatywne: ustawa z dnia 5 grudnia 1996 r. o zawodach lekarza i lekarza dentystry⁶ i ustawa z dnia 6 listopada 2008 r. o prawach pacjenta i Rzeczniku Praw Pacjenta⁷. Regulacje prawne odnoszące się do tajemnicy lekarskiej w odniesieniu do określonych grup pacjentów oraz w związku z dokonywaniem określonych czynności medycznych obejmują m.in. ustawę z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego⁸ oraz ustawę z dnia 1 lipca 2005 r. o pobieraniu, przechowywaniu i przeszczepianiu komórek, tkanek i narządów⁹. Uregulowania dotyczące tajemnicy lekarskiej zostały również zawarte w Kodeksie Etyki Lekarskiej¹⁰. Obowiązek zachowania tajemnicy lekarskiej został zamieszczony w treści przyrzeczenia lekarskiego określonego przez KEL.

1. Tajemnica lekarska a art. 100 § 2 pkt 5 ustawy z dnia 26 czerwca 1974 r. – Kodeks pracy

W art. 100 § 2 ustawy z dnia 26 czerwca 1974 r. – Kodeks pracy¹¹ zostały wymienione obowiązki pracownicze wynikające ze stosunku pracy. Zawarte w tym przepisie wyliczenie obowiązków pracowniczych nie jest wyliczeniem wyczerpującym, jednakże wskazuje na podstawowe obowiązki pracownicze. Obowiązki pracownicze określone w tym przepisie mają charakter powszechny, a więc dotyczą wszystkich pracowników bez względu na rodzaj umowy o pracę, zajmowane stanowisko czy formę organizacyjną podmiotu zatrudniającego¹².

Zgodnie z art. 100 § 2 pkt 5 k.p. pracownik jest obowiązany w szczególności przestrzegać tajemnicy określonej w odrębnych przepisach. Nie ulega wątpliwości, że art. 100 § 2 pkt 5 k.p. obejmuje tajemnicę zawodową, a tym samym także tajemnicę lekarską określoną w art. 40 u.z.l. W tym przypadku, w przeciwieństwie do art. 100 § 2 pkt 4 k.p., nakładającego na pracownika obowiązek zachowywania w tajemnicy informacji, których ujawnienie mogłoby narazić pracodawcę na szkodę, nie ma znaczenia, czy ujawnienie informacji objętych tą tajemnicą narazi pracodawcę na szkodę czy też nie¹³. W kontekście art. 100 § 2 pkt 5 k.p. należy zwrócić uwagę na sytuację, gdy osoba wykonująca zawód lekarza zatrudnia pracownika (np. na stanowisku pracownika

---

⁶ Ustawa z dnia 5 grudnia 1996 r. o zawodach lekarza i lekarza dentystry (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 790), dalej: u.z.l.

⁷ Ustawa z dnia 6 listopada 2008 r. o prawach pacjenta i Rzeczniku Praw Pacjenta (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 849), dalej: u.p.p.

⁸ Ustawa z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 685).

⁹ Ustawa z dnia 1 lipca 2005 r. o pobieraniu, przechowywaniu i przeszczepianiu komórek, tkanek i narządów (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 2134).

¹⁰ Kodeks Etyki Lekarskiej, dalej: KEL.

¹¹ Ustawa z dnia 26 czerwca 1974 r. – Kodeks pracy (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 1320), dalej: k.p.

¹² M. Nałęcz, [w:] W. Muszałski (red.), *Kodeks pracy. Komentarz*, Warszawa 2021, s. 314.

¹³ D. Dörre-Kolasa, [w:] A. Sobczyk (red.), *Kodeks pracy. Komentarz*, Warszawa 2020, s. 561.

receptji), który ma dostęp do informacji objętych zakresem tajemnicy lekarskiej. W przypadku tym pracownik nie jest obowiązany do zachowania tajemnicy zawodowej określonej w art. 40 u.z.l. Obowiązek wynikający z tego przepisu jest zastrzeżony tylko dla lekarza. Natomiast pracownik taki będzie obowiązany do zachowania w tajemnicy takich informacji na podstawie art. 100 § 2 pkt 4 k.p.¹⁴ Uzasadnione jest to tym, że informacje takie nie są powszechnie znane, rozpowszechnianie ich zagraża interesom pracodawcy, natomiast w odniesieniu do praktyki i zwyczajów zawodu uznawane są one za poufne¹⁵. W literaturze prawniczej rozważa się kwestię, czy niezamieszczenie przepisu art. 100 § 2 pkt 5 k.p. spowodowałoby zagrożenie dla przestrzegania tego typu tajemnic¹⁶. Zdaniem autora rezygnacja z tego przepisu nie skutkowałaby aż tak daleko idącymi konsekwencjami, albowiem obowiązek przestrzegania tajemnicy zawodowej jest chroniony wieloma przepisami z różnych gałęzi prawa. Naruszenie tego obowiązku wiąże się z odpowiedzialnością karną, cywilną, a także zawodową. Jednakże zamieszczenie tej regulacji prawnej w Kodeksie pracy podkreśla doniosłość tajemnicy zawodowej. Wskazuje ona na istotne znaczenie przestrzegania tajemnicy zawodowej.

Ujawnienie informacji objętych tajemnicą lekarską może skutkować nie tylko rozwiązaniem umowy o pracę, ale także rozwiązaniem umowy o pracę bez wypowiedzenia z winy pracownika w trybie art. 52 k.p. Z takimi możliwościami mamy do czynienia, gdy osoba wykonująca zawód lekarza jest zatrudniona w ramach stosunku pracy. Ponadto, jak już zasygnalizowano, ujawnienie tajemnicy zawodowej, jaką jest tajemnica lekarska, wiąże się z odpowiedzialnością zawodową na podstawie ustawy z dnia 2 grudnia 2009 r. o izbach lekarskich¹⁷, odpowiedzialnością karną (art. 266 § 1 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny¹⁸) czy odpowiedzialnością cywilną (art. 448 ustawy z dnia 23 kwietnia 1964 r. – Kodeks cywilny¹⁹, a także art. 24 k.c.).

2. Zakres podmiotowy i przedmiotowy tajemnicy lekarskiej w ustawie z dnia 5 grudnia 1996 r. o zawodach lekarza i lekarza dentystry

Tajemnica lekarska została uregulowana w art. 40 ust. 1 u.z.l. Zgodnie z tym przepisem lekarz ma obowiązek zachowania w tajemnicy informacji związanych z pacjentem, a uzyskanych w związku z wykonywaniem zawodu. Zakres przedmiotowy tajemnicy lekarskiej jest ujmowany stosunkowo szeroko²⁰. Tajemnica lekarska odnosi się zarówno do informacji mających związek z diagnozą i leczeniem pacjenta,

¹⁴ Por. J. Borowicz, *Pracownik kancelarii notarialnej i jego obowiązek zachowania tajemnicy*, „Rejent” 2013, nr 4, s. 9-27.

¹⁵ Por. E. Maniewska, [w:] K. Jaśkowski, E. Maniewska, *Komentarz aktualizowany do Kodeksu pracy*, LEX/el. 2022, art. 100, teza 9.

¹⁶ Z. Góral, [w:] K.W. Baran (red.), *Kodeks pracy. Komentarz*, t. I. Art. 1–112, Warszawa 2020, art. 100, teza 8.

¹⁷ Ustawa z dnia 2 grudnia 2009 r. o izbach lekarskich (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 1342).

¹⁸ Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 2345).

¹⁹ Ustawa z dnia 23 kwietnia 1964 r. – Kodeks cywilny (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 1740), dalej: k.c.

²⁰ R. Kubiak, *Tajemnica...*, s. 32.

jak i do informacji niemających takiego związku, a więc obejmuje m.in. wcześniejsze lub współistniejące choroby, stosunki zawodowe oraz majątkowe, relacje rodzinne, iloraz inteligencji, preferencje seksualne²¹. Tajemnica lekarska dotyczy także wszelkich dokumentów dotyczących diagnozy oraz terapii, m.in. wyników badań, zaświadczeń, notatek. Nie ma znaczenia miejsce oraz sposób utrwalenia tych informacji²². Ustawodawca precyzyjnie określił zakres podmiotowy tajemnicy lekarskiej uregulowanej w art. 40 ust. 1 u.z.l. Zobowiązane do zachowania tej tajemnicy są osoby wykonujące zawód lekarza oraz lekarza dentystry. Zgodnie z rozporządzeniem Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 7 sierpnia 2014 r. w sprawie klasyfikacji zawodów i specjalności na potrzeby rynku pracy oraz zakresu jej stosowania²³ zawody te należą do grupy specjalistów do spraw zdrowia oznaczonych 221 w przypadku lekarzy i 226 w przypadku lekarzy dentystrów²⁴. W literaturze przyjmuje się, że podmiotami tajemnicy lekarskiej są także lekarze emerytowani²⁵. W art. 3 ust. 1 pkt 4 u.p.p. zawarto definicję legalną, zgodnie z którą pacjentem jest osoba zwracająca się o udzielenie świadczeń zdrowotnych lub korzystająca ze świadczeń zdrowotnych udzielanych przez podmiot udzielający świadczeń zdrowotnych lub osobę wykonującą zawód medyczny.

3. Dyspensy od obowiązku zachowania tajemnicy lekarskiej określone w ustawie z dnia 5 grudnia 1996 r. o zawodach lekarza i lekarza dentystry

W art. 40 ust. 2 u.z.l. zostały zawarte dyspensy od obowiązku zachowania tajemnicy lekarskiej. Zgodnie z tym przepisem lekarz jest zwolniony z obowiązku zachowania tajemnicy lekarskiej, gdy „1) ustawa tak stanowi 2) badanie lekarskie zostało przeprowadzone na żądanie uprawnionych, na podstawie odrębnych ustaw, organów i instytucji [...] 3) zachowanie tajemnicy może stanowić niebezpieczeństwo dla życia lub zdrowia pacjenta lub innych osób 4) pacjent lub jego przedstawiciel ustawowy wyrażą zgodę na ujawnienie tajemnicy [...] 5) zachodzi potrzeba przekazania niezbędnych informacji lekarzowi sądowemu 6) zachodzi potrzeba przekazania niezbędnych informacji o pacjencie związanych z udzielaniem świadczeń zdrowotnych innemu lekarzowi lub uprawnionym osobom uczestniczącym w udzielaniu tych świadczeń”. W art. 40 ust. 2 pkt 1 u.z.l. nawiązano do art. 27 ust. 1 ustawy z dnia 5 grudnia 2008 r. o zapobieganiu oraz zwalczaniu zakażeń i chorób zakaźnych

²¹ Por. A. Dyszlewska-Tarnowska, [w:] L. Ogiegło (red.), *Ustawa o zawodach lekarza i lekarza dentystry. Komentarz*, Warszawa 2015, s. 456; por. M. Malczewska, [w:] E. Zielińska (red.), *Ustawa o zawodach lekarza i lekarza dentystry. Komentarz*, Warszawa 2022, art. 40, teza 3; J. Sobczak, *Tajemnica lekarska*, „Medyczna Wokanda” 2016, nr 8, s. 62.

²² M. Nesterowicz, *Prawo medyczne*, Toruń 2000, s. 151.

²³ Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 7 sierpnia 2014 r. w sprawie klasyfikacji zawodów i specjalności na potrzeby rynku pracy oraz zakresu jej stosowania (t.j. Dz. U. z 2018 r. poz. 227).

²⁴ K. Michalak, *Tajemnica lekarska i psychiatryczna a polski proces karny*, Kraków 2018, s. 93.

²⁵ M. Boczek, [w:] A. Fiutak, T. Gardocka, D. Jagiełło (red.), *Aktualne problemy prawne w psychologii i medycynie*, Warszawa 2018, s. 144.

u ludzi²⁶, art. 180 § 1 i 2 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego²⁷, art. 50 ust. 2 ustawy z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego²⁸, art. 19 ust. 2 ustawy z dnia 1 lipca 2005 r. o pobieraniu, przechowywaniu i przeszczepianiu komórek, tkanek i narządów²⁹, art. 240 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny³⁰, a także art. 11 ust. 8 ustawy z dnia 31 stycznia 1959 r. o cmentarzu i chowaniu zmarłych³¹. W art. 261 § 2 ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego³² przewidziano możliwość odmówienia udzielenia odpowiedzi na zadane pytanie, jeżeli zeznanie stanowiłoby pogwałcenie istotnej tajemnicy zawodowej. Przepis ten pozwala osobie wykonującej zawód lekarza dochować tajemnicy lekarskiej. W przypadku gdy na podstawie art. 40 ust. 2 pkt 2 u.z.l. wykonanie badania lekarskiego nastąpiło na żądanie uprawnionych organów i instytucji, lekarz jest obowiązany poinformować o stanie zdrowia pacjenta wyłącznie te organy i instytucje. Regulacja prawna zawarta w art. 40 ust. 2 pkt 2 u.z.l. odnosi się w szczególności do sytuacji, gdy sąd lub prokuratura zleca sporządzenie opinii przez biegłego lekarza lub lekarza dentyście³³. Odnosząc się do przepisu art. 40 ust. pkt 3 u.z.l., wskazać należy, że powinien być on interpretowany w sposób restryktywny³⁴. Osoba wykonująca zawód lekarza może skorzystać ze zwolnienia z obowiązku zachowania tajemnicy lekarskiej na jego podstawie wyłącznie wtedy, gdy niebezpieczeństwo jest realne i poważne oraz nie wynika z dynamiki choroby³⁵. Wykorzystanie przez lekarza art. 40 ust. 2 pkt 3 u.z.l. może nastąpić w przypadku, gdy pacjent ma zaawansowaną demencję i nie jest w stanie stosować się do zaleceń lekarza dotyczących m.in. zażywania leków czy przychodzenia na wizyty lekarskie³⁶. Ponadto klasycznym przykładem zastosowania art. 40 ust. 2 pkt 3 u.z.l. jest sytuacja, gdy pacjent jest chory na AIDS lub jest nosicielem HIV, natomiast osoba wykonująca zawód lekarza podejmie uzasadnione przypuszczenie, że nie zamierza on poinformować o zagrożeniu z tego wynikającym małżonka lub partnera seksualnego. W orzecznictwie wskazuje się na obowiązek szczegółowego poinformowania pacjenta i członków jego najbliższej rodziny

²⁶ Ustawa z dnia 5 grudnia 2008 r. o zapobieganiu oraz zwalczaniu zakażeń i chorób zakaźnych u ludzi (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 1069).

²⁷ Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 534), dalej: k.p.k.

²⁸ Ustawa z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 685).

²⁹ Ustawa z dnia 1 lipca 2005 r. o pobieraniu, przechowywaniu i przeszczepianiu komórek, tkanek i narządów (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 2134).

³⁰ Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny (t.j. Dz. U. z 2022 r. poz. 1138).

³¹ Ustawa z dnia 31 stycznia 1959 r. o cmentarzach i chowaniu zmarłych (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 1947).

³² Ustawa z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 1805); dalej: k.p.c.

³³ Ł. Caban, [w:] M. Kopeć (red.), *Ustawa o zawodach lekarza i lekarza dentystry. Komentarz*, Warszawa 2016, s. 714.

³⁴ M. Malczewska, [w:] E. Zielińska (red.), *Ustawa o zawodzie lekarza...*, art. 40, teza 19.

³⁵ M. Filar, *Lekarskie prawo karne*, Kraków 2000, s. 357.

³⁶ R. Kubiak, [w:] M. Boratyńska, P. Konieczniak (red.), *Regulacja prawna czynności medycznych*, t. II. Część 1, Warszawa 2019, s. 250-251.

o konsekwencjach nosicielstwa wirusa choroby zakaźnej stwierdzonej u pacjenta³⁷. Na mocy art. 40 ust. 2 pkt 4 u.z.l. dopuszczalne jest przekazanie niezbędnych informacji o pacjencie lekarzowi sądowemu. Instytucja lekarza sądowego została uregulowana w ustawie z dnia 15 czerwca 2007 r. o lekarzu sądowym³⁸. Zadaniem lekarza sądowego jest zweryfikowanie stanu zdrowia osoby zobowiązanej do stawienia się przed sądem pod kątem możliwości stawiennictwa się na wezwanie organu procesowego³⁹. W literaturze wskazuje się, że ingerowanie w sferę prywatną członka społeczeństwa, a tym samym w sferę objętą ochroną przez tajemnicę lekarską jest dopuszczalne tylko wobec spełnienia dwóch przesłanek, a mianowicie, gdy dopuszczalne jest to przez akty rangi ustawowej, a także gdy zakres tej ingerencji spełnia wymogi proporcjonalności⁴⁰. W niniejszym opracowaniu ze względów objętościowych zostały omówione tylko nieliczne z przypadków określonych w art. 40 ust. 2 u.z.l.

4. Obowiązek zachowania tajemnicy lekarskiej na tle porównawczym ustawy z dnia 5 grudnia 1996 r. o zawodach lekarza i lekarza dentystry z Kodeksem Etyki Lekarskiej

Uregulowania odnoszące się do tajemnicy lekarskiej zostały zawarte w Kodeksie Etyki Lekarskiej, który zawiera normy deontologiczno-etyczne kompatybilne z treścią art. 40 u.z.l., a także uszczegóławiające i precyzujące ten przepis⁴¹. Tajemnicy lekarskiej dotyczą art. 23-29 KEL. Zgodnie z art. 23 KEL „lekarz ma obowiązek zachowania tajemnicy lekarskiej. Tajemnicą są objęte wiadomości o pacjencie i jego otoczeniu uzyskane przez lekarza w związku z wykonywanymi czynnościami zawodowymi [...]”. Do treści art. 23 KEL w porównaniu z art. 40 ust. 1 u.z.l. dodano, że tajemnica ta dotyczy także informacji o otoczeniu pacjenta. Uznać należy, że sformułowanie art. 23 KEL przesądza o tym, że zakres przedmiotowy tajemnicy lekarskiej powinien być ujmowany szeroko.

W art. 25 KEL zostały określone dyspensy od obowiązku zachowania tajemnicy lekarskiej. Zgodnie z nim zwolnienie z zachowania tajemnicy lekarskiej może nastąpić w trzech przypadkach: 1) gdy pacjent wyrazi na to zgodę, 2) jeżeli zachowanie tajemnicy w sposób istotny zagraża zdrowiu lub życiu pacjenta lub innych osób lub 3) jeżeli zobowiązują do tego przepisy prawa. Nie ulega wątpliwości, że art. 25 KEL pokrywa się zakresowo z art. 40 ust. 2 pkt 1 oraz 3-4 u.z.l. Różnice pomiędzy art. 25 KEL a art. 40

³⁷ Por. wyrok SA w Poznaniu z 9 maja 2002 r., ACa 221/02, PiM 2004, nr 14, poz. 116. Orzeczenie to zostało pozytywnie przyjęte przez środowisko prawnicze. Lekarz ma obowiązek udzielać pomocy osobom chorym i nie powinien biernie akceptować tego, że pacjent chory na chorobę zakaźną może zakażać inne osoby (zob. M. Nesterowicz, *Prawo medyczne. Komentarze i glosy do orzeczeń sądowych*, Warszawa 2017, s. 403).

³⁸ Ustawa z dnia 15 czerwca 2007 r. o lekarzu sądowym (Dz. U. z 2007 r. poz. 849).

³⁹ R. Kubiak, *Tajemnica...*, Warszawa 2015, s. 76.

⁴⁰ M. Glanc-Żabiełowicz, [w:] O. Nawrot (red.), *Kodeks Etyki Lekarskiej. Komentarz*, Sopot 2021, s. 298.

⁴¹ J. Sobczyk, *Tajemnica lekarska w obliczu zmian*, „Medyczna Wokanda” 2017, nr 9, s. 54.

ust. 2 pkt 1 oraz 3-4 u.z.l. mają charakter głównie semantyczny⁴². Należy jednak zwrócić uwagę na to, że brzmienie art. 25 tiret drugi KEL pozwala stwierdzić, że zarówno ta dyspensa, jak i dyspensa z art. 40 ust. 2 pkt 3 u.z.l. powinny być stosowane wyłącznie w szczególnych okolicznościach. Wskazuje na to użycie przez ustawodawcę wyrażenia „w sposób istotny”. Ponadto zwolnienia od obowiązku dochowania tajemnicy lekarskiej zostały zamieszczone także w art. 24 KEL oraz art. 26-27 KEL. Zgodnie z art. 24 KEL nie jest naruszeniem tajemnicy lekarskiej przekazanie informacji o stanie zdrowia pacjenta innemu lekarzowi, jeżeli jest to niezbędne do dalszego leczenia lub wydania orzeczenia o stanie zdrowia pacjenta. W istocie art. 25 KEL jest tożsamy z art. 40 ust. 2 pkt 6 u.z.l. z tą różnicą, że regulacja ustawowa dotyczy nie tylko ujawniania informacji objętych tajemnicą lekarską innemu lekarzowi, ale także innym uprawnionym osobom uczestniczącym w udzielaniu świadczeń zdrowotnych⁴³. Uprawnienia wynikające z art. 40 ust. 2 pkt 2 u.z.l. zostały zawarte także w art. 26 KEL, który wskazuje, że nie stanowi naruszenia tajemnicy lekarskiej przekazanie wyników badań zlecniodawcy po przeprowadzeniu badania lekarskiego na zlecenie upoważnionego z mocy prawa organu. W związku z art. 26 KEL na osobę wykonującą zawód lekarza został nałożony dodatkowy obowiązek poinformowania pacjenta o tym, że wynik badania zostanie przekazany organowi zlecającemu jego wykonanie, przy czym informacja taka powinna zostać przekazana pacjentowi przed rozpoczęciem badania. Rozszerzający charakter w stosunku do regulacji ustawowej ma art. 27 KEL przyznający lekarzowi prawo do ujawnienia zauważonych faktów zagrożenia zdrowia lub życia w wyniku łamania praw człowieka.

Na marginesie wskazać należy, że Trybunał Konstytucyjny w postanowieniu z dnia 7 października 1992, U 1/92 uznał, że normy deontologiczno-etyczne zawarte w Kodeksie Etyki Lekarskiej nie posiadają charakteru prawnego. Należą one do niezależnego od prawa zbioru norm⁴⁴.

5. Uwagi końcowe

Przepisy prawa regulujące kwestie związane z tajemnicą zawodową mają istotne znaczenie zarówno dla osoby wykonującej zawód lekarza, jak i dla pacjenta. Nie pozostają one również bez znaczenia dla osób bliskich pacjentom. Tajemnica lekarska stanowi istotę zaufania pomiędzy grupą społeczną, do której należą pacjenci, a lekarzami jako przedstawicielami profesji lekarskiej. Lekarz będzie mógł postawić rzetelną diagnozę, a następnie podjąć się leczenia pacjenta dopiero po przeprowadzeniu szczegółowego wywiadu lekarskiego odnoszącego się do trybu życia pacjenta, wcześniej przebytych chorób, objawów występujących u pacjenta itp. Informacje te dotyczą bardzo często sfery intymnej pacjenta. Wobec tego przepisy zapewniające zachowanie tajemnicy lekarskiej przez osoby wykonujące zawód lekarza pozwalają pacjentowi na ujawnienie ich bez obawy, że zostaną one rozpowszechnione. Tajemnica lekarska

⁴² *Ibidem*, s. 54-55.

⁴³ *Ibidem*, s. 55.

⁴⁴ Postanowienie TK z 7 października 1992 r., U 1/92, OTK 1992, Nr 2, poz. 38.

determinuje więc prawidłową diagnozę oraz terapię pacjenta. W związku z tym należy postawić wniosek *de lege ferenda*, aby przepisy zwalniające z zachowania tajemnicy lekarskiej były spójne, a także nie budziły wątpliwości interpretacyjnych. Biorąc pod uwagę powyższe, należy pozytywnie ocenić regulację zawartą w art. 40 ust. 3 u.z.l. wskazującą, że ujawnienie tajemnicy lekarskiej może nastąpić wyłącznie w niezbędnym zakresie. Takim, jaki jest konieczny do realizowania wyjątkowych okoliczności, na które powołuje się art. 40 ust. 2 u.z.l. (dyspensy od zachowania tajemnicy lekarskiej)⁴⁵.

Bibliografia

- Boczek M., [w:] A. Fiutak, T. Gardocka, D. Jagiełło (red.), *Aktualne problemy prawne w psychologii i medycynie*, Warszawa 2018.
- Borowicz J., *Pracownik kancelarii notarialnej i jego obowiązek zachowania tajemnicy*, „Rejent” 2013 nr 4.
- Caban Ł., [w:] M. Kopeć (red.), *Ustawa o zawodach lekarza i lekarza dentystry. Komentarz*, Warszawa 2016.
- Dörre-Kolasa D., [w:] A. Sobczyk (red.), *Kodeks pracy. Komentarz*, Warszawa 2020.
- Dyszlewska-Tarnawska A., [w:] L. Ogiegło (red.), *Ustawa o zawodach lekarza i lekarza dentystry. Komentarz*, Warszawa 2015.
- Encyklopedia powszechna*, Warszawa 1996.
- Filar M., *Lekarskie prawo karne*, Kraków 2000.
- Glanc-Żabiłowicz M., [w:] O. Nawrot (red.), *Kodeks Etyki Lekarskiej. Komentarz*, Sopot 2021.
- Góral Z., [w:] K.W. Baran (red.), *Kodeks pracy. Komentarz*, t. I. Art. 1-113, Warszawa 2020.
- Kubiak R., [w:] M. Boratyńska, P. Konieczniak (red.), *Regulacja prawna czynności medycznych*, Tom II. Część 1, Warszawa 2019.
- Kubiak R., *Tajemnica medyczna*, Warszawa 2015.
- Kunicka-Michalska B., *Ochrona tajemnicy zawodowej w polskim prawie karnym*, Warszawa 1972.
- Malczewska M., [w:] E. Zielińska (red.), *Ustawa o zawodach lekarza i lekarza dentystry. Komentarz*, Warszawa 2022.
- Maniewska E., [w:] K. Jaśkowski, E. Maniewska, *Komentarz aktualizowany do Kodeksu pracy*, LEX/el. 2022.
- Michalak K., *Tajemnica lekarska i psychiatryczna a polski proces karny*, Kraków 2018.
- Nałęcz M., [w:] W. Muszalski (red.), *Kodeks pracy. Komentarz*, Warszawa 2021.
- Nesterowicz M., *Prawo medyczne*, Toruń 2000.
- Nesterowicz M., *Prawo medyczne. Komentarze i glosy do orzeczeń sądowych*, Warszawa 2017.
- Sobczak J., *Tajemnica lekarska*, „Medyczna Wokanda” 2016, nr 8.
- Sobczyk J., *Tajemnica lekarska w obliczu zmian*, „Medyczna Wokanda” 2017, nr 9.

⁴⁵ Ł. Caban, [w:] M. Kopeć (red.), *Ustawa o zawodach...*, s. 711.